

LÄRARHANDLEDNING

VAD VI PRATAR OM NÄR VI PRATAR OM EKONOMI

ILLUSTRATION: KAMILLA ANDERSSON

045

BACKA TEATER

LINDHOLMEN HISINGEN | WWW.BACKATEATER.SE | 031 708 71 00 Göteborgs Stadsteater

VARMT VÄLKOMNA TILL BACKA TEATER

Varför är världen så orättvis? Frågan ställdes till Yanis Varoufakis, professor i ekonomi, av hans då 12 åriga dotter. Han svarade med att under tre veckor skriva en bok. Baserad på ”Talking to My Daughter about the Economy: A Brief History of Capitalism” presenterar Backa Teater föreställningen **Vad vi pratar om när vi pratar om ekonomi.**

Vi har aldrig haft det så bra som vi har det idag globalt sett. Barnadödligheten har minskat radikalt de senaste trettio åren, utbildningsnivån har ökat och fler människor än någonsin har möjlighet att äta sig mätta.

Samtidigt ökar klyftorna mellan rika och fattiga och ojämlikheten är på uppgång. Vi konsumerar mer än någonsin. Fetma är en av de största folksjukdomarna i världen tillsammans med depression. Vi är olyckliga, feta och rikare än någonsin i en orättvis värld.

Vi lever i en tid där barn dör varje dag av sjukdomar som går att bota och kändisar betalar 6500 kronor per behandling för att smeta in ansiktet med ett serum utvunnet av förhuden från omskurna koreanska pojkbebisars förhud, allt i hopp om att få se yngre ut. Vi lever i en samtid som lånar från våra barns framtid i den utsträckning att deras framtid är direkt hotad.

Vi lever i den tid där föräldrar för första gången inte längre tror att världen kommer att bli en bättre plats för de barn som växer upp idag än det var för dem själva.

Vissa hävdar att vi lever i en utopi men har glömt av att drömma nya drömmar.

Välkommen till en chans att drömma nya drömmar.

Välkommen till **Vad vi pratar om när vi pratar om ekonomi.**

Har ni frågor får ni gärna höra av er!

Varma hälsningar

Erika Isaksson

erika.isaksson@stadsteatern.goteborg.se

VARFÖR FINNS DET SÅ MÅNGA FATTIGA I VÄRLDEN OCH SÅ FÅ RIKA?

TEATER

Teatern är en av de få platser där vi idag kan uppleva något tillsammans. Tillsammans upplever vi och individuellt reflekterar vi över scenkonsten som händer här och nu. Teatern är en plats där vi kan möta andras historier och kanske även få syn på oss själva. I mötet med det okända kan vi växa som människor.

Teater har använts till allt från att proklamera religion till att utforska skörheten i att vara människa i relation till andra.

Teater som form har tusentals år på nacken och används som ett sätt att samtala om vår existens och tiden vi befinner oss i.

Än idag spelas dramer som skrevs under antikens Grekland. Pjäser vid namn Antigone eller Medea tolkas om utifrån den plats och tid skådespelet nu utspelas i.

Det som dock alltid är centralt är att teater uppförs för en publik och sker i dialog med och mot publiken. Eftersom teater händer här och nu tillsammans med publiken är du som publik väldigt viktig.

En av de viktigaste influenserna till den samtida teatern är Bertolt Brecht. Med sin förmåga att göra scenen till ett forum för tidens sociala och politiska frågor skapade Brecht något nytt inom teatern.

Brecht ville med sin scenkonst göra publiken aktiv, att tvinga publiken att ta ställning i avgörande frågor. Teatern skulle förmedla kunskap och inte bara händelser. Det handlar inte om att spela på publikens känsla utan på deras intellekt.

FRÅGOR

Har du varit på teater någon gång?

Hur kändes det?

Vad är skillnaden mellan teater och film?

Varför skall en se teater?

Vad är en publik?

Finns det en skillnad i hur en upplever saker om en gör det tillsammans med andra än om en är själv?

Fördelar/nackdelar?

Hur är det att vara publik på en teater, är det skillnad från till exempel att gå på bio?

LÄRANDETS LOV

AV BERTOLT BRECHT

Lär dig det enklaste! Gör det nu,
ty nu är stunden här
det är aldrig försent!
Lär dig ditt ABC, det är inte nog men lär det!
Inget får hejda dig, börja nu
Allting bör du veta!
Du skall ta ledningen och makten

Lär dig, du som är arbetslös!
Lär dig, du som är fängslad!
Lär dig, kvinna i köket!
Lär dig, sextioårig!
Du skall ta ledningen och makten

Skynda till skolan, du som hemlös är!
Öka din kunskap, du som fryser!
Du som är hungrig, grip efter boken:
den är ett vapen!
Du skall ta ledningen och makten

Var inte rädd för att fråga, kamrat
Låt ingen lura dig,
se efter själv!
Vad du inte själv vet
vet du ej!

Granska din räkning,
du ska ju betala.
Sätt ditt finger på varje siffra,
fråga: Hur kom den hit?
Du skall ta ledningen och makten

LÄS DIKTEN

ÖVNING

Vad menar Bertolt Brecht med den här dikten?
Till vem är dikten skriven?
Du som är hungrig, grip efter boken: den är ett vapen!
Håller du med Brecht?
Varför? Varför inte?

Vad är kunskap?
Vad betyder vetskap?

Kan du med kunskap förändra världen?
Hur?

HUR KOMMER DET SIG ATT VI UNDER JULEN 2018 FÖRVÄNTAS SPENDERA 80 MILJARDER SVENSKA KRONOR PÅ JULKLAPPAR OCH JULMAT SAMTIDIGT SOM DET SITTE MÄNNISKOR FRAMFÖR VALFRI LIVSMEDELSAFFÄR OCH BER OM EN KRONA?

GEMENSAMMA FÖRESTÄLLNINGSVÄRLDAR

”Man förändrar ingenting genom att bekämpa den verklighet som råder. Vill man förändra något måste man skapa en ny modell som gör det gamla omodernt.” -Buckminster Fuller

Människor har i alla tider lärt sig objektiva sanningar såsom att ”sätter jag en hand i elden bränner jag den”. Andra sanningar har kommit med tiden. ”Skär jag mig så blöder jag och blöder jag för mycket kommer jag att dö.” Den sistnämnda var under lång tid en välansedd läkekonst vid namn åderlåtning, tron på att tömma kroppen på det sjuka blodet och därigenom bli frisk skördade många liv och det var först när vetenskapliga tester gjordes som en såg att metoden snarare ledde till fler dödsfall än gjorde människor friska.

De flesta antaganden vi tar för sanning är konstruktioner skapade av oss själva för att förhålla oss till världen, livet och varandra. System för att underlätta eller kontrollera människan som grupp. Det handlar om rangordningssystem och tro. Det handlar om etiska förhållningsregler och det handlar om ekonomi.

System som nazism har direkt dödat människor i övertygelsen om att dessa människor inte hade människovärde, för nazisten vid gaskammaren i Auschwitz var detta en sanning. System som kommunistiska diktaturer har direkt

dödat oliktankande och de som sätter sig upp mot staten och hotar dess existerande föreställningsvärld. System som kapitalism dödar människor i sin iskalla likgiltighet och brist på etiska förhållningsregler. System som mänskliga rättigheter och demokrati ökar människors livslängd och rätt till liv.

Detta är uppbyggda ordningar som vi fostras in i, uppbyggda ordningar som blir vår gemensamma föreställningsvärld på gott och ont.

För många unga i Sverige är det idag en självklarhet att barns mänskliga värde är okränkbart. Men samtidigt konsumerar vi produkter och accepterar ett ekonomiskt system där andra barn tvingas bryta kobolt i gruvor i Kongo, en av många komponenter i en mobiltelefon.

TANKEEXPERIMENT

Vi tar en titt på vår offentliga miljö.

I Göteborg kan vi till exempel ta Brunnsparken.

Ställ dig i Brunnsparken och hitta alla budskap som handlar om att du skall konsumera. Reklam och skyltfönster.

Vad hade hänt om alla dessa budskap istället bestod av:

POESI

POLITISK PROPAGANDA

Blir vi påverkade av reklam?

JUST DO IT

HUR KOMMER DET SIG ATT ETT ÄPPLÉ FRÅN ARGENTINA ENDAST KOSTAR TRE
KRONOR I MATAFFÄREN TROTS ATT DET FÄRDATS RUNT HALVA JORDKLOTET
FÖR ATT HAMNA DÄR?

DONUT EKONOMI

Kate Raworth

UTOPIA FÖR REALISTER

Rutger Bregman

SAPIENS

Yuval Noah Harris

TALKING TO MY DAUGHTER ABOUT THE ECONOMY

Yanis Varoufakis

Thomas Pikettys KAPITALET

i det tjugoförsta århundradet

Jesper Roine

LITTERATURTIPS TILL LÄRARE

VAD ÄR EKONOMI?

Ekonomi är alldeles för viktig för att lämnas i händerna på ekonomer.

Ordet ekonomi härstammar från grekiskans *oikos* "hus" och *nomos* "lag eller norm" och myntades av den grekiske filosofen Xenofon (född. ca. 430 f.Kr) under antikens Grekland.

När Xenofon myntade begreppet syftade den gamle greken på konsten att sköta ett hushåll. Han ställde helt enkelt frågan hur ett hushåll på bästa sätt skall hantera sina resurser? Xenofon menade med sitt myntande av ekonomi just ett hushåll, och kunde på sin längd sträcka sig till Aten och hur den skulle agera i frågan om handel, skatter och offentliga investeringar.

Idag är vårt hushåll globalt och ekonomi påverkar oss från det att vi föds till att vi för evigt somnar in.

Ekonomi är ett samlingsnamn för produktion, distribution, handel, konsumtion och tjänster och utgör delar och helheter i allt du gör, tar del av och konsumerar.

Litteratur som använts är förutom Yanis Varoufakis bok, Sapiens av Yuval Noah Harari, Donut Ekonomi av Kate Raworth, Utopia för Realister av Rutger Bregman

En annan gammal grek var Hippokrates (född ca. 384 f. Kr), läkekonstens fader, som gav inspiration till ett antal etiska principer. Dessa ligger än idag som grund för läkareden. Till exempel att en inte skall orsaka någon skada, prioritera patienten, behandla hela personen och inte bara symptomen, inhämta patientens medgivande och vid behov tillkalla expertis från andra.

Xenofon, ekonomins fader, betraktade sin hushållslära som en angelägenhet för hemmet och bifogade aldrig några etiska riktlinjer och det är först idag som ekonomer ser över etiska principer för en mer hållbar ekonomi på global nivå.

Sahlgrenska universitetssjukhus har i sin senaste budget från december 2018 stora besparingskrav. Läkare, sjuksköterskor, undersköterskor och forskare går ut och varnar om att detta kommer att direkt påverka deras möjlighet att följa Hippokrates ed med följd att människor, sjuka och skadade, riskerar att dö.

Eftersom Xenofon missade det där med etik när han lade grunden för ekonomiska principer får du nu möjligheten att hjälpa honom på traven, vilka etiska principer bör gälla för ekonomin på nationell och internationell nivå?

DE SAMTIDA GAMLA GREKERNA

**FINNS DET FOG FÖR ATT DIN OCH MIN MOBILTELEFON INNEHÅLLER
METALLER SOM BARN I KONGO BRUTIT?
VARFÖR SKALL VI VAR TREDJE ÅR BYTA MOBILTELEFON?
EN NY TELEFON MED NY METALL BRUTEN AV NYA BARN I SAMMA GRUVA.**

VAD ÄR PENGAR?

Pengar kan vara vad som helst som människor är villiga att använda för att symboliskt representera andra tings värde med syfte att utbyta varor och tjänster. Pengar är inte nödvändigtvis mynt och sedlar, idag är mynt och sedlar en ovanlig form av pengar och utgör endast cirka 6 biljoner dollar av de dryga 50 biljoner dollar som utgör summan av alla pengar i världen. På ett ungefär. Ingen vet exakt hur mycket pengar som faktiskt finns.

Pengar är ett universellt bytesmedel som gör att människor kan omvandla nästan allt till nästan allt annat. Pengar, oavsett om det är snäckskal, datafiler eller dollarsedlar har bara ett värde i vår gemensamma föreställningsvärld. Vi tror på pengar, vi tror att de är värda och därför finns de.

De första pengar som vi känner till är så kallade kornpengar, dessa uppstod ca. 3000 f. Kr – med andra ord för ca. 5000 år sedan i Sumer. Det var helt enkelt sädeslaget korn som användes för att värdesätta och utbyta andra varor och tjänster. En sila korn motsvarar cirka en liter korn och det togs fram standardiserade mått där du enkelt bytte x antal sila korn mot de varor eller tjänster du behövde på en marknad. Korn gick även att äta och därför fanns ett förtroende för det inom dåtidens byteshandel. Men korn tar stor plats, det kan förstöras av regn och det är svårt att transportera.

Det stora genomslaget skedde när silversikeln kommer. En silversikel motsvarade 8,33 gram silver. Silversikeln är inte ett mynt utan ett mått av silver.

Silversikeln i sig hade inget eget inboende värde, silver var en rätt värdelös metall som varken gick att äta eller tillverka vapen eller redskap av men den funkade som bytesmedel. Istället för att släpa 60 kilo korn från en plats till en annan skapades det nu ett enklare sätt att byta varor och tjänster.

Silversikeln ligger till grund för myntet. De första mynten i historien präglades cirka 640 f.Kr av kung Alyattes av Lydien. Dessa mynt hade en standardvikt i guld och silver och var stämplade. Stämpeln innehöll två viktiga informationer, den ena hur mycket ädelmetall myntet innehöll, det andra vilken myndighet och vilken makt som hade tagit fram myntet och bedyrade dess värde och äkthet.

Brottet för falskmynteri var hårt, vilket det fortfarande är idag. Att trycka egna mynt under falskt namn underminerar förtroendet för myntets värde och staten eller monarken som står bakom det.

Det lydiska systemet spreds över världen av europeiska och muslimska handels-

män och erövrare. I Kina utvecklades ett system som var så pass likt att även det gick att införliva i den nya ekonomin.

Under medeltiden lämnade folk in sitt guld till guldsmeder och fick i utbyte kvitton. Guldsmederna kom på att de kunde ge ut fler kvitton, vi kan kalla dessa sedlar, än de hade täckning för i guld. Kvittona användes som pengar och genom en ökning av sedelkvitton på marknaden ökade även omloppet av guld. Så länge alla trodde att det fanns tillräckligt med guld så fungerade det.

Det här är grunden till det moderna bankväsendet. Visst hände det precis som idag att folk började misstro banken och detta ställde till stora problem för såväl enskilda individer som förlorat sina tillgångar till de tidiga bankerna.

För att komma till bukt med detta så infördes centralbanker, med monopol på sedel och myntutgivning, som fortfarande idag är en central del av vårt ekonomiska system med ansvar över nationers penningpolitik.

Men de flesta pengar idag skapas av privata banker genom så kallade krediter. De lånar ut pengar som egentligen inte existerar.

Uppkomsten av ett gemensamt monetärt system, möjligheten till att öka kapital genom krediter och lån på framtiden lade möjligheten till en transnationell handel.

Vi har en global gemensam föreställningsvärld. Trots våra olika språk, våra olika härskare och våra olika gudar har vi nu en gemensam tro, den på pengar. Pengar är ett system skapat för att människor som ej känner varandra eller ens tycker om varandra eller litat på varandra ändå kan samarbeta på grund av tron på pengars värde.

Kan allt köpas för pengar?
Påverkas vår moral av pengar?
Är pengar viktigare än liv?

DISKUTERA

Du står i en affär och har möjlighet att välja mellan två identiska tröjor, den ena är sydd av barn i ett annat land och kostar 150 kr. Den andra är sydd av kvinnor i en fabrik i samma land men som har avtalsenliga löner och genom det kan ge sina barn en skolgång, tröjan kostar 650 kr. Vilken av tröjorna väljer du?

V-BUCKS och STAR COINS
Använder du spelvaluta?
Hur brukar du använda dina V-bucks?
Finns det chans i de spel du spelar att generera mer kapital utan att byta in mot svenska kronor?
Vad i så fall?

Litteratur som använts är förutom Yanis Varoufakis bok, Sapiens av Yuval Noah Harari, Donut Ekonomi av Kate Raworth, Utopia för Realister av Rutger Bregman

VARFÖR INNEHÅLLER KEXCHOKLAD PALMOLJA SOM INTE ÄR CERTIFIERAD NÄR PALMOLJEODLINGAR HOTAR JORDENS LUNGOR, DE LIVSVIKTIGA REGNSKOGARNA I MALAYSIA OCH INDONESIA? VAD SKULLE HÄNDA MED DE BÖNDER SOM LIVNÄR SIG PÅ ATT PRODUCERA PALMOLJA OM VI BOJKOTTADE PRODUKTEN? VAD SKULLE HÄNDA MED MALAYSIAS EKONOMI SOM ÄR BEROENDE AV EXPORTINTÄKTER FRÅN PALMOLJA?

EKONOMISKA BEGREPP

RÄNTA - priset på att låna pengar. Du lånar 100 kr av en bank till 5 % ränta och betalar in dom inom ett år. Då betalar du tillbaka 105 kr. Vinsten till banken blir 5 kronor.

AMORTERING - att betala av på en skuld.

RÄNTA PÅ RÄNTA - låt säga att du sparar pengar på ett konto och du får 2% ränta. Banken betalar alltså pengar till dig för att du låter banken "hålla" i dina pengar. Du sparar 100 kr, då får du vid årets slut 102 kr. Sparar du dom till året därpå så får du 104,2 kr.

PENGAR - Pengar är ett universellt bytemedel som gör att människor kan omvandla nästan allt till nästan allt annat.

VAROR - är objekt eller tjänster. Varor delas in i råvaror, halvfabrikat och produkter efter graden av förädling. Med förädling menas till exempel att du tar en råvara och processar den - råvaran kakaoböna blir den förädlade varan kakaosmör som blir den ännu mer förädlade varan chokladkaka. Varor delas även in i konsumtion eller kapitalvaror. Många råvaror och handelsvaror handlas på standardiserade råvarubörser.

AKTIE - en aktie är en andel i ett aktieföretag. Du köper en andel och har då möjlighet att ta del av vinsten men om företaget ej går med vinst förlorar du enbart det du gick in med från början.

AKTIEHANDEL - handeln med aktier, där andelar i företag byter ägare sker på börsmarknader runt om i världen.

SPEKULATION - är en ekonomisk investering som avser att ge avkastning/vinst på kort tid. Detta sker till exempel med aktier i företag eller länders valutor och kan få ödesdigra konsekvenser.

BANK - är ett vinstinriktat företag som framför allt ägnar sig åt att skapa nya pengar i form av krediter.

KREDIT - är en form av lån. Långgivaren ger pengar till en låntagare under en tidsbestämd period som låntagaren får spendera eller investera. Krediter är ofta knutna till ränta.

FRAKTION-RESERVE BANKING (FRB) - Systemet hur banker lånar ut pengar som ej finns. Idag är summan av pengar till 97% skulder och 3% sedlar och kronor.

REVOLUTION - en revolution är en snabb förändring, en fullständig omvandling av ett lands politiska, ekonomiska och/eller sociala system.

VAD BETYDER RÄTTVISA?

VÄGSKÄL

Historien om vårt ekonomiska systems framväxt är också historien om makt och maktlöshet. Om klass, om rik och fattig, om orättvisa, om herre och slav. I föreställningen gör vi tre nedslag i historien, händelser vi refererar till som vägskäl. Om valen hade varit annorlunda så kanske tiden vi nu befinner oss i varit någon helt annan.

VÄGSKÄL - JORDBRUKSREVOLUTIONEN

För 12000 år sedan börjar saker förändras, inte överallt och inte heller samtidigt, och revolutionen är utdragen över tusentals år. Någonstans i de bördiga dalarna i Levanten började jägare och samlare att odla de frön av vete som de hittat längs sina strövtåg. Genom att plantera frön som sen växte upp och gav såväl mat som nya frön att plantera ledde till en total omställning i hur människan levde.

Istället för att förflytta sig blev människan nu bofast och med det följde domesticering av djur och en helt annan familjeplanering. Istället för att enbart skaffa mat för dagen eller veckan kunde man nu spara ett lager, ett överskott. Och barn föddes med betydligt kortare mellanrum. En befolkningsexplosion skedde. Mer munnar att mätta och mer mat att producera. Beroendet av skörd och hårt arbete var nu ett faktum.

Visst skapade jordbruket en mycket större andel mat men fördelningen av maten

var orättvis. Större delen av överskottet gick till de som satte sig som herrar över folket och kvar var knappt nog att överleva för större delen av befolkningen.

Att bli bofast krävde större skydd. Tidigare hade grupper med människor kunnat flytta på sig vid allt för stora stridigheter med gränsande grupper människor. Nu var en flytt lika med att förlora allt. Så folk stannade, stred och dog. Områden blev större och stater skapas. Som jordbrukare blev du beroende av det skydd herremän kunde erbjuda, genom att betala med ditt överskott kunde din familj överleva.

Religion var en viktig del i att hålla befolkningen i schakt. Att ifrågasätta makten och systemet fanns inte i föreställningsvärlden. Du föddes till den plats du givits. Så såg den gemensamma föreställningsvärlden ut. I och med jordbruksrevolutionen utvecklades även ett monetärt system.

Om du tänker tillbaka på föreställningens vägskäl - vilka andra möjligheter i utvecklingen hade varit möjliga?

"Det är inte mer än rätt att jag skall få efter behov istället för efter tur eller förmåga"

Vad tycker du?

DISKUTERA

VÄGSKÄL - 1600-TALET

i Europa levde vi på ungefär samma sätt under tusentals år. Större delen av befolkningen livnärde sig som bönder, ofta i förhållande som livegen gentemot sina herrar. Men allt som städer växte, banker inrättas förändras såväl kyrkans förhållande till räntor som införseln av nya varor på marknaden. Behovet av att utöka såväl areal som kapital växte.

På ett globalt plan resulterade detta i exploatering, kolonialisering och slavhandel. På ett lokalt plan förändrades ägarförhållanden, herrar och godsägare gjorde sig av med sina livegna på sina marker och började istället producera varor med ett exportvärde - till exempel ull i Storbritannien.

Dessa förändringar på lokala som globala plan har stor betydelse för hur dagens samhälle ser ut.

På det globala planet blev de kolonialiserade länderna råvaruproducenter och slavar. En snedfördelning som klingar in i vår samtid. På lokala plan fick vi nu ett överskott av arbetskraft och ett banksystem som i full fart börjar låna av framtiden. Konkurrensen ökade och för många innebar det att sälja sin kropp dyrt för inga pengar.

VÄGSKÄL - 2008

År 2007-2008 hamnade världen i global finanskris. Finanskrisen startade i USA där banker lånat ut pengar till framförallt husägare. Krediter hade getts ut utan någon säkerhet för återbetalning i kombination med att arbetslösheten steg i takt med att industrier effektiviserats och utlokaliserats.

Bankerna kunde inte längre få in några pengar på sina lån och kunde då i sin tur inte betala av de lån de själva hade till statliga finansinstitut. Kort och gott satt alla i en rävsax. Skulle bankerna gå i konkurs skulle småsparare och företag förlora, detta hade i sin tur lett till att fler människor hade stått utan hem och arbete.

Lösningen blev att staten gick in och tog över lånen och lät skattebetalarna stå för notan.

Krisen slog hårdast mot de som hade det sämst och påverkar fortfarande ekonomin.

"Förrädare"!

Finns det någon annan väg som de livegna hade kunnat ta i Storbritannien på 1600-talet?

Varför kolonialiserade Storbritannien

Australien och inte tvärtom?

Vad har det här med mig att göra,? Idag?

DISKUTERA

Litteratur som använts är förutom Yanis Varoufakis bok, Sapiens av Yuval Noah Harari, Donut Ekonomi av Kate Raworth, Utopia för Realister av Rutger Bregman

**OM DET INTE FINNS NÅGRA PENGAR I FRAMTIDEN?
DÅ LÅNAR VI AV NÄSTA.**

VILL DU FÖRÄNDRA VÄRLDEN?

Utanför Sveriges Riksdag sitter en 15 årig flicka vid namn Greta Thunberg. Hon har bestämt sig för att det får vara nog. Varför skall jag gå till skolan och studera för min framtid när ingenting görs för att den framtiden skall existera.

Greta har på alla sätt rätt. Rika länder som Sverige måste minska sina utsläpp med minst 15 procent varje år för att nå tvågradersmålet enligt Parisavtalet.

Källa: Naturskyddsföreningen.se

Genom att bryta mot lagen har Greta fått upp miljöfrågan på samtliga dagstidningar och frågan diskuteras bland makthavare.

Samtidigt som Greta för sin kamp från trapporna utanför Rosenbad genomfördes det ett val i Brasilien.

”Där det finns ursprungsmarker ligger rikedomar under dem”

Den 28 oktober 2018 valdes president Jair Bolsonaro till president i Brasilien. Med starkt stöd från Brasiliens rikaste 5 procent och de som äger större delen av lantegendomarna lyckades den högerpopulistiska Bolsonaro spela på folks rädslor och fördomar och vann valet på bekostnad av minoritetsgrupper, kvinnor

och fattiga men också på bekostnad av jordens framtid. En av de första åtgärderna som Bolsonaro siktar mot är att avskaffa de lagar och förordningar som skyddar en av de viktigaste regnskogarna vi har kvar – Amazonas. Planen är att exploatera området och bland annat öppna upp för guldgruvor. Det innebär en kraftig ökning av skövling av regnskog vilket leder till en snabbare uppvärmning av planeten.

Hur vill du att världen ser ut när du är femtio år?

Hur skall det gå till?

DISKUTERA

BOKTIPS

Tror du att du kan förändra världen utan att anstränga dig?

Stina Oscarson

Rebellens Nybörjarsbok

- konsten att låta tillsammans

Kajsa Bornedal

Om tyranni

Timothy Snider

ATT PRATA SCENKONST

Var skall du börja och hur kan du föra samtalet om en konstupplevelse vidare? Syftet med att prata om en scenkonstupplevelse kan vara att ge var och en av individerna i klassen möjlighet till en djupare förståelse för just sin individuella tolkning.

Konst kan vara drabbande, härlig, svår eller ointressant. Men en av de främsta egenskaperna hos ett konstverk är just att oavsett vad du tycker om det så är det en reflektionsyta där du speglar dig själv – verket i sig fungerar som ett bollplank för dina egna värderingar. Som lärare behöver en inte vara expert på en scenkonstföreställnings innehåll, tematik eller problemställningar. Du som lärare är också en åskådare och har precis som dina elever din egen upplevelse av det ni ser ihop.

Att kunna prata om upplevelsen inom ett tydligt ramverk skapar en djupare analys av det en upplevt. Då ges möjligheten till att lyssna på andras individuella tolkningar utan att för den sakens skull hamna i polemik om vem som har tolkningsföreträde i värderingen av konstverket. Att i grupp kunna diskutera upplevelsen och lyssna på andra stärker oss som individer och vi lär oss även att avkoda andra delar av samhället.

Konst har alltid en mottagare och en avsändare. Konst är subjektiv och i en scenkonstföreställning består allt du ser av val. Det finns en anledning till att rummet ser ut som det gör. Att ljuset har just den nyansen, att kläderna ser ut på ett visst sätt och att ljudet är precis exakt så som det är.

Det finns en uppsjö av olika former av samtalsmodeller som går att presentera. Vi bygger modellen efter ”En väv av tecken” som baseras på en klassisk konstanalys.

Om en utgår från föreställningens form, hur det ser ut och vilka val som har gjorts, samt undviker så långt som möjligt att hamna i värderingar, så kommer en också djupare in i förståelsen för upplevelsen.

När en börjar samtalet så är det viktigt att klarlägga att det inte finns något rätt eller fel i hur en tolkar. Det är också viktigt att sätta upp regler för samtalet, presentera hur det skall gå till. Börja inte i värderingar som bra, dåligt, svårt, jobbigt, utan börja med konkreta saker och gå sedan över till att tolka dessa. Allt går att analysera eftersom att allt är val. Utgå från dig själv och din upplevelse.

1. Vänta med värderingar.
2. Alla val i konstverket är medvetna val
3. Utgå från dig själv.

Lista beståndsdelar/tecken (gör detta gemensamt och kom ihåg, inga värderingar eller tolkningar):

Tecken är konkreta saker du ser. Ingenting är för enkelt. Ett fält med färg. En stol. Ett bord. Ingenting skall i detta skede tolkas. En sax är en sax. En färg är en färg. En katt är en katt. Ett ord är ett ord.

Skapandet av listan bör ta sin tid. Ju fler tecken ni samlar desto mer har ni att plocka ifrån när ni analyserar.

Tänk utifrån de olika variabler en scenkonstföreställning består av:

När började föreställningen?

Ljus

Ljud

Scenografi

Kostym

Mask (smink)

Rörelser

Text

Beskriv så sakligt och detaljerat som möjligt händelseförloppet/upplevelsen.

DÄREFTER: sök symboler, teman och syften - varför ser det ut som det gör?

Hur används tiden i föreställningen?

Hur används publiken?

Vem är du i relation till det som sker?

045 VAD VI PRATAR OM NÄR VI PRATAR OM EKONOMI

Av STEFAN ÅKESSON, fritt efter Yanis Varoufakis bok "Talking to My Daughter About the Economy - a Brief History of Capitalism"

Regissör ANJA SUŠA
Scenograf HELGA BUMSCH
Kompositör IGOR GOSTUŠKI
Koreograf DAMJAN KECOJEVIĆ
Kostymör MAJA MIRKOVIC
Ljud JONAS REDIG
Ljus TOMAS FREDRIKSSON
Maskdesign JOSEFIN EKERÅS

Medverkande STEFAN ABELSSON, CAISA-STINA FORSSBERG, ISKRA KOSTIC, RASMUS LINDGREN, MATS NAHLÍN, ULF RÖNNERSTRAND, NEMANJA STOJANOVIC, OVE WOLF

Regiassistent FELICIA STJÄRNSAND

Kostymmästare: HELENA ARVIDSSON O'BYRNE
Kostympraktikant: REBECCA SVENSSON
Kostymvärd: MALIN GARELLIK
Ljustekniker: CHRISTOFER W FOGELBERG
Maskassistent: MARIA VOGT
Peruker: MARIA LARSSON, JOSEFIN EKERÅS
Rekvisitör: ULRIKA KERSTINSDOTTER
Teatertekniker: NICLAS ERICSSON, SARA LOZANO JOHANSSON, KRISTER NYLANDER, STEFAN KIRCHHOFF
TEKNISK CHEF: SVEN- OVE FRANSSON
Dekor tillverkad av backa teater teknik.

Praktikant dramaturgiatet: ELIN CARACOGLIA
Informatör samt lärarhandledning: ERIKA ISAKSSON
Marknadsförare: JENNY JERNBERG, HANNA JOHANSSON
Publikarbetare: ULRIKA ANDERSSON
Producent: LISA NOWOTNY
Föreställningsfotograf: OLA KJELBYE

Konstnärlig ledare Backa Teater MATTIAS ANDERSSON
VD & ansvarig utgivare BJÖRN SANDMARK

Berättelserna i hörlurarna är insamlade och skrivna av Elin Caracoglia och Stefan Åkesson.

All musik är komponerad av Igor Gostuški förutom:

Om världens godhet

musik: Hanns Eisler, arr: Igor Gostuški, text: Bertolt Brecht, översättning: Stefan Åkesson

Tillgång och efterfrågan

musik: Hanns Eisler, arr: Igor Gostuški, text: Bertolt Brecht, översättning: Stefan Åkesson

Om pengars uppriskande verkan

musik: Hanns Eisler, arr: Igor Gostuški, text: Bertolt Brecht, översättning: Björn Sandmark & Stefan Åkesson

Kanske-sången

musik: Hanns Eisler, arr: Igor Gostuški, text: Bertolt Brecht, översättning: Björn Sandmark & Stefan Åkesson

TACK TILL

Referenspubliken, Elever från Kulturskolan, Gamlestadsskolan, Santoskolan, Ebba Petterssons privatskola, ISGR, Rudolf Steinerskolan och Lundenskolan

URPREMIÄR 7 DECEMBER 2018

Föreställningens längd är ca. 2 timmar

Från 12 år

Göteborgs Stadsteater är ett av Göteborgs Stads helägda bolag med bidrag från Västra Götalandsregionen och Statens Kulturråd.

BACKA TEATER

LINDHOLMEN HISINGEN | WWW.BACKATEATER.SE | 031 708 71 00

Göteborgs Stadsteater